

Oponentský posudek na rigorózní práci Karoliny Marty Kutové, Boj o národní identitu v 80. letech 19. století, Praha 2012, 106 s. rkp

Cíl práce:

Cílem práce by mělo být podle Karoliny Kutové „vystižení mentality společnosti v průběhu 80. let 19. století“, „celiství pohled na dějiny společnosti“ a „vystižení proměny“ této společnosti V závěru je cíl stanoven už jinak: „rozebrat vývoj české liberální politiky v 80. letech 19. století s ohledem na sociální, ekonomické a kulturní pozadí“ (s. 106).

Charakteristika práce:

I přes deklarovanou snahu po propojení všech „struktur“ dějin a přes deklarovanou snahu vytvářet dějiny mentalit drží se autorka práce zásadně politických dějin. Nikde se analýzy vzniku a prohlubování národního vědomí natož proměny identity nedočkáme. A přitom se nabízí například několik možností, jak analyzovat například důsledky volební reformy na vzrůstající české národní a politické sebevědomí Z metodologického hlediska je tak více deklarováno než skutečně činěno. Tato práce většinou shrnuje známé poznatky.

Metoda zpracování:

Základem práce je samozřejmě důkladná historicko-kritická rešerše, která založena na rozboru především sekundární literatury. Metodologicky je zakotvena ve strukturalistickém pojetí dějin, které v českém prostředí razil především Otto Urban. Podle něho výsledek historické skutečnosti závisí na spolupůsobení sociálních, hospodářských, politických a kulturních dějin. Odvolávky na Urbanovy teze pocházející zvláště z monografie Kapitalismus a česká společnost jsou časté a zcela zásadní.

Náměty do diskuse:

Náměty do diskuse při obhajobě tvoří upozornění na:

1. sporná tvrzení typu „Francouzská revoluce zrodila hnutí nacionalismu“;
2. Nepřesné citační údaje, například se ptám, kdo je Z. Bezecký uvedený v literatuře na s. 102 a v poznámce na s. 12;
3. Způsob práce s prameny, například výtěžnost citovaného tisku se omezuje na doplňování jiných tvrzení a málokdy se tyto materiály stávají pramenem k vlastní úvaze
4. Samoučelné vývody: Co má například dokazovat uvedení skutečnosti, že Bedřich ze Schwarzenbergu byl promován doktorátem obojího práva? (s. 12)

5. Nepochopení podstaty věci: například upozorňuji, že v bojích „o jazyk“ šlo vždy o jeho byrokratizovanou podobu, což tato práce vůbec nebere v potaz! Tedy o velmi úzký úsek užívání jazyka, který nabývá významu teprve se zvyšováním tzv. omnipotence státu a jeho správní činností. Bylo by dobré se podívat na tuto otázku byrokratizované komunikace také z druhé strany, tedy z pozice správního úředníka a z pozice judikátů správního soudu, což by pro absolventku práv neměl být problém. Výsledek této analýzy by byly pak zřejmě jiné než je v této práci uvedeno. Protagonisté národního hnutí vycházeli samozřejmě z velmi sobeckých cílů a hlavně z hlediska výkladu paragrafu 19 prosincové ústavy také z falešných pozic. Ale v nacionálně vedené politice žádná pravidla kromě vlastního prospěchu neplatí. Otázkou tedy zde je, zda rigorózní práce mají být stranické anebo „vědecky“ objektivní a zohledňovat i stanovisko druhé strany a zde například stanovisko nejvyšších soudních instancí! (s. 11 – 14)

6. Dále upozorňuji, že otázka politické participace je jistě zajímavé téma, ale zase by mělo být analyzována hlouběji, než je na s. 14an uvedeno. Nabízí se zde přece také otázka, proč rakouský konzervativce je citlivější k otázce kulturně nacionálních požadavků než rakouský liberál? V práci je podána opět jen velmi tradiční interpretace bez dalších vlastních intelektuálních výkonů. Dále se při hodnocení postojů českých a německých politických stran nabízí otázka konstrukce volebních řádů a otázka, proč byly odlišně konstruovány pro různá území monarchie. Odpovědi na tyto otázky by byly určitě zajímavé a přínosné pro zadané téma.

7. Uvádění nepřesností: Eduard Taaffe nebyl nikdy hejtmanem. Byl v Praze dva roky místodržitelským radou, který měl na starosti „práci“ s nově utvářenými okresními hejtmanstvími. (s. 16)

8. Chybí zmínka, že v otázce ustanovení státního jazyka měl konečné slovo vždy císař. O jeho postoji zde není ani zmínka.

9. Když už připustím, že Chuchelskou bitku vyprovokovala česká strana a soudní dohra dala plně za pravdu německé straně a agresory byli jednoduše Češi, nejsou vývody z této skutečnosti reflektovány.

10. Přiznání velmi prostých skutečností, že všechny „německé“ návrhy na teritoriální uzavřenost měly obranný ráz a nikoliv ofenzivní charakter. Za vším stál prostý fakt, že od roku 1883 nebyly němečtí liberální poslanci schopni legálními politickými prostředky například na půdě českého sněmu již ničeho dosáhnout! Snaha po uchování „nadřazenosti“ je pouhý český optický klam (s. 44) Vývody na s. 45 pak potírají vývody na s. 44.

11. Upozornění že, k realistům chybí uvedení té nejdůležitější literatury (viz práce Martina Kučery)

12. Upozornění, že titul práce neodpovídá kromě partií věnovaných Našim dvěma otázkám zadání.

13. Upozornění, že došlo k minimálnímu použití „rakouské“ odborné literatury.

Závěrečné shrnutí:

I přes redukci na počátku deklarovaného cíle práce a i navzdory skutečnosti, že v práci byl „přehrán známý český film“, práci doporučuji s výše uvedenými výhradami k obhajobě.

V Praze 25. 10. 2012

Prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc.